

Toelichting op audio getuigenis over aanval op Rawagede.

De onderste bron, *Het Vrije Volk*, 19-7-1983, heeft geleid naar de ontdekking van de 4-delige KRO radio- documentaire *De Kleine Oorlog* gemaakt door Jaap Vermeer en Hans Wynants. In deze reeks, uitgezonden op 19-7, 26-7, 16-8 en 23-8 1983, komt in de 3de aflevering, ergens in de 20ste minuut een man aan het woord, die zijn deelname aan de aanval op Rawagede beschrijft op 9 December 1947. Volgens hem zijn er honderden mensen omgekomen.

binnenland **3**

Ex-tirailleurs bekennen: 'Wij moordden kampong uit'

'Onze luitenant vroeg: schiet jij of doe ik het?'

(Van een onzer verslaggevers)

ROTTERDAM — Nederlandse militairen hebben tijdens de politioele acties in Indonesië in de jaren na de tweede wereldoorlog wel degelijk stelselmatig oorlogsmisdaden bedreven: Het was gewoonte om krijgsgevangenen Indonesiërs te vermoorden en officieel op te geven dat ze op de vlucht waren neergeschoten.

Ook de vermoordste één kampong, Rawagede, ergens op Java, volledig uitgemoord, waarbij honderden dorpbewoners, ook vrouwen en kinderen, werden gedood. De overlevenden werden achteraf als nog gedood.

Dit geven tien Nederlanders uit een toenmalige tirailleursgroep toe in een serie radioprogramma's die de free lanceer Jaap Vermeer voor de KRO maakte onder de titel "De kleine oorlog".

In een van de uitzendingen, gistermiddag, verklaarde een lid van de tirailleursgroep persoonlijk op instigatie van zijn luitenant meerdere krijgsgevangenen te hebben doodgeschoten. Dat gebeurde terwijl de gevangenen hun behoefte mochten doen in een rivier. Ook werden krijgsgevangenen tijdens ondervragingen mishandeld en soms gemarteld.

Negen andere leden van de tirailleursgroep bevestigden in "De kleine oorlog" dat zij betrokken zijn geweest bij acties die achteraf omschreven kunnen worden als oorlogsmisdaden.

De tien Nederlanders, destijds soldaat, sergeant of luitenant, maakten deel uit van een bataljon van 42 man, dat gedurende drie jaar — van 1947 tot 1950 — zuiveringen uitvoerde op het Javaanse plateland. Tegenover pro-

Tijdens de politioele acties ging het hard tegen hard, maar sommige acties, aldus de geïnterviewden, waren schootvoorbeelden van oorlogsmisdaden.

gramma-maker Jaap Vermeer laten zij blijken niet duidelijk van ganser harte aan het moorden te zijn geslagen.

Het begon met de confrontatie met Nederlandse vrouwen en kinderen uit de gevangenkampen. In een aantal gevallen waren deze door Indonesiërs mishandeld en zelfs vermoord. "Het was echt zo, al is het niet goed te praten, dat je als je niet van huis uit ruw en hard was, als je gehoord had wat ze met die vrouwen en kinderen gedaan hadden en als je dat een keer gezien had..." aldus een keer voormalige Nederlandse militairen.

De groep vertelt ook dat lokaal bekende militairen, van het KNIL, de groene soldaten uit Holland wegwijzen maakten hoe met de Indonesische gevangenen om te gaan. "De KNIL-adviseurs wisten hoe ze dingen te weten moesten komen. Dat gebeurde hardhandig, zeer hardhandig", aldus een van de Nederlanders in de radio-serie.

"Later zijn er momenten geweest, dat je ze naar de kali bracht. Dan ging je staan praten. Dan vluchtten ze en dan kon je ze neerschieten. Dan was je ervan af. Als er een vent was waarvan duidelijk was dat we er niks aan hadden (voor inlichtingen), dan werd ie om zeep geholpen. Er was er altijd wel een van ons die zei „ik neem hem wel even mee naar de kali“.

Slechts één van de geïnterviewde groep ex-militairen geeft toe persoonlijk op die manier krijgsgevangenen vermoord te hebben. "De luitenant vroeg: doe jij het of doe ik het. Ik heb geweigd. Toen nog wel. Later niet meer." Een andere luitenant uit het desbetreffende bataljon geeft in het radioprogramma toe dat deze moorden in de patrouilleverreken als „neergeschoten op de vlucht“ werden gecommuniceerd. Hij beschrijft hoe bij een sluis in de rivier in dat gebied de lijken van doodgeschoten Indonesiërs zich verzamelden: "Daar zijn er heel wat voorbijgekomen." De geïnterviewden zeggen pas jaren later tot het beaft te zijn gekomen dat het eigenlijk oorlogsmisdaden waren.

Buiten de uitzending hebben de geïnterviewde ex-militairen de programmamakers verteld hoe een overval op een als verzetshaard gebrandmerkte kampong Rawagede ergens op Java in zijn werk ging. Onderweg werd eerst een Indonesische voortbijganger opgepikt omdat de vrees bestond dat hij het dorp voor de oprukkende Nederlandse militairen zou waarschuwen. De man werd doodgeschoten omdat hij een plunderaar zou zijn.

Later werd het dorp met mortieren beschoten en mensen die uit hun huizen vluchten werden neergeschoten. Ook vrouwen en kinderen. De overlevenden werden krijgsgevangenen gemaakt en later alom op de gebruikelijke wijze gedood.

"Er volgen nog drie uitzendingen van "De kleine oorlog", op 26 juli, 16 augustus en 23 augustus. In de laatste uitzending verduurt de Amsterdamse strafrechtgeleerde professor Ruter dat het gebeurde in Indonesië "een schoolvoorbeeld van de grootste in aantal en ernstigste oorlogsmisdrijven" vormt. "Het is simpel," zegt de jurist. "volgens Nederlands en internationaal recht mag je geen geweld toepassen tegenover krijgsgevangenen. Doe je dat toch, dan ben je strafbaar. Wegens moord, of doodslag."

Programma-maker Jaap Vermeer: "Wij hebben met deze serie niet bedoeld die militairen te beschuldigen. Het ging er om de omstandigheden duidelijk te maken waaronder ze werken moesten."

Bij de zuiveringen werd met de Indonesische gevangenen soms meedogenloos omgesprongen.

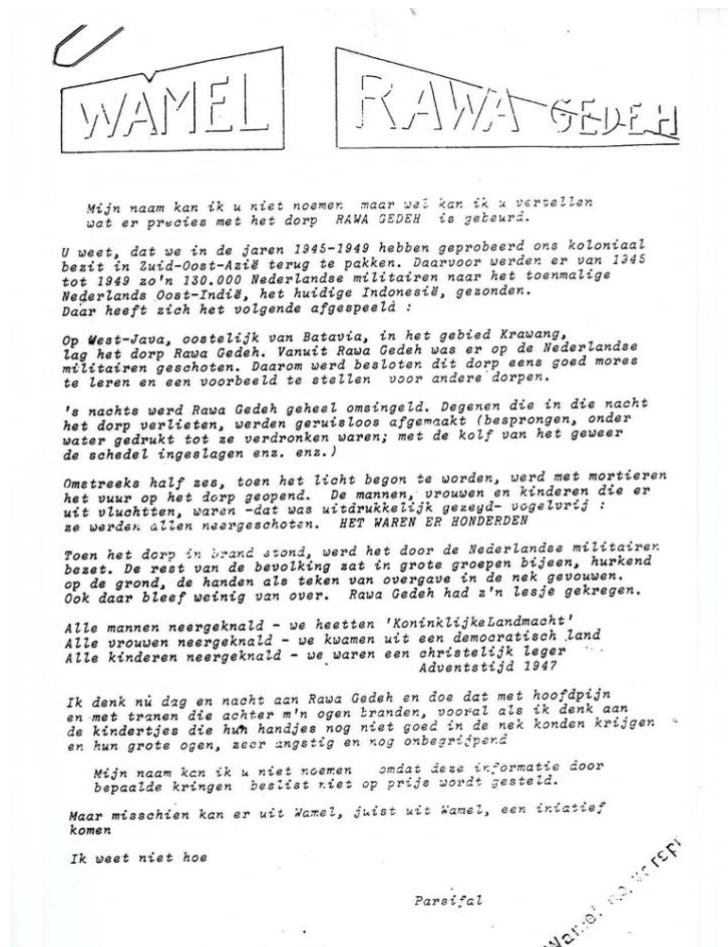
De researcher/journaliste van het programma Media Logica, Maud van der Reijt is de identiteit van deze man op het spoor gekomen tijdens het vooronderzoek voor een uitzending van Media Logica over Rawagede op 17 November 2019 (<https://www.human.nl/medialogica/kijk/afleveringen/2019/aflevering-5.html>). Op basis van een archief van de KRO waar correspondentie van Jaap Vermeer is gevonden, valt op te maken dat het gaat om Gerard Weydom, die na Indie zich ook aanmelde voor de strijd in Korea. De uitzenddata zijn terug te vinden in de KRO gids, maar daar is geen informatie over de programma's te vinden.

Toelichting op audio getuigenis over aanval op Rawagede.

Wat opvallend is, is de gelijkenis tussen de woorden en zinnen die Weydom in de radio-documentaire gebruikt, en het taalgebruik van de veteranen die in 1994 in Wamel het pamflet over Rawagede verspreid heeft. Maar het is niet vast te stellen of het om dezelfde man gaat.

De Kleine Oorlog (NL radio 1983)

Nederlandse getuige van de aanval op Rawagedeh

Rawagedeh. Een kampong. Betekent *groot moeras*. Daar werden we veel uit beschoten. Dat lag in een gebied waar we zaten dat was helemaal vlak. Er waren geen bergen in dat gebied. Het Krawangse. Het waren allemaal van die terrasvormige sawa's. Toen zijn we met een hele grote gevechtsgroep daar naar de kampong toegegaan. En dat maakte best veel lawaai toen die soldaten door die sawa's liepen. We wisten uit ervaring dat als daar (in die kampong) een guerrillabende zat, dan hebben ze luisterposten/verkenningposten uitstaan. Onder het lopen door naar de kampong .... het was de bedoeling dat we er omhéeën liepen en overal posten afgooiden.. 3 man, 4 man.. zodat die kampong totaal omsingeld was. Het was de bedoeling om zo gauw als dat het licht werd dan zou die infanterie-commandant, die kapitein, die zou de mortier er in gooien. Het was duidelijk de opdracht dat alles wat er uit kwam dat mocht neergeknald worden.

Ja, ik weet nog dat ik op een post lag met drie tot vier jongens. We lagen plat tegen de grond aangedrukt. Half in de modder, met je nek net boven de sawa uitkwam. En het was toen vrij helder weer. En toen zagen we over de sawadijk iemand aanlopen. En ik had die jongen bij me en ik zei (tegen hem): 'die moeten we pakken', want als die vent ontsnapt dan vlucht hij terug naar de kampong en verraad hij ons, mochten ze al niet weten dat we er zijn. Want ik had er weinig vertrouwen in. Het was te groot de groep waarmee we ten aanval gingen. En we lagen vlak langs een irrigatieslootje. Ik zeg jij pakt 'm en je trekt 'm in één keer door naar beneden (?). En die kerel was een meter bij ons vandaan. Je trekt die vent naar beneden en met z'n twee hebben we 'm de sloot ingetrokken. Z'n kop onder water tot dat de luchtbellen weg waren. Toen hadden we hem verzopen. Geen geluid meer. Dat was toch niet zo maar een burgermannetje. Het was duidelijk dat hij lid was van die bende. Ook later uit de papieren die hij bij zich had konden we dat constateren.

We hebben ook.. nog een persoon ....en daar grepen we mis. Toen ben ik er achteraan gehold. En schieten kon ik niet, want elk schot zou de zaak waarschuwen. En die vent liep en ik haalde hem in, maar toch niet ver genoeg om hem te pakken. En toen heb ik nog een noodsporg gemaakt en met de andere kant van mijn geweer heb ik hem een dreun voor zijn hersens gegeven. Toen sloeg ik hem dus de hersens in met de kolf van mijn geweer. Hij was dood. Toen kwam ik terug bij de jongens. Ik zag dat het vol zat die kampong.

Nou toen, bij het aanbreken van de dag. Het werd een beetje licht, we hoorden in de verte tuk-tuk-tuk. ....mitrailleur af te vuren en de mortier zijn krombaan laten. Nou geen twee seconden daarna dreunden ze de hele kampong in mekaar met zware mortieren. En alles wat er uit kwam, dat was de opdracht, dat was vogel vrij. Daar zijn honderden mensen doodgeschoten. Ook doodgewone burgers. Later is er nog een heel gedeelte van de kampong afgebrand. Ik heb daar ook mensen gezien die bij grote groepen bij elkaar zaten met hun handen vastgebonden (?) en daar is weinig van overgebleven. Toen was de kampong schoon. ['belabberen' noemt een KNIL-militair dat]